

STORE PROBLEMER — NYE SIGNALER

*Inntrykk fra den kontinentale misjonskonferansen
i Freudenstadt, oktober 1951.*

AV EINAR AMDAHL

Under siste krig skjønnte misjonsledere verden over at misjonsarbeidet i tiden etter krigen ville komme opp i store vansker og møte nye og store problemer. Først og fremst på misjonsmarken, men sannsynligvis også i misjonens hjemland. Dette har også slått til i en grad som neppe noen på forhånd kunne anc. Vanskene i dag er uanet store. Framfor alt — det er oppstått vansker og problemer på områder hvor man tidligere neppe tenkte seg muligheten av at de ville oppstå. Dette har gjort det mer nødvendig enn tidligere at misjonsledere fra forskjellige land kommer sammen, for hver ut fra sin erfaring å klarlegge situasjonen og ta problemene opp til felles behandling.

Høsten 1946 holdtes i Rheinfeldten ved Basel en engere konferanse bestående av 14 representanter fra det protestantiske misjonsarbeid på Europas fastland og 2 representanter fra Det internasjonale misjonsråd. Diskusjonen samlet seg overveiende om to hovedspørsmål: Hvordan skulle arbeidet kunne fremmes på de tyske misjonsmarker som ikke kunne få misjonærer fra Tyskland etter krigen? Hva kunne gjøres for å åpne veien ut til misjonsmarken for eldre og nye tyske misjonærer?

Denne konferansen ble fortsatt med omtrent samme antall deltagere i Baarn i Holland i begynnelsen av mai 1947. Under denne konferansen kom fram forslag om at det om noen år burde finne sted en kontinental misjonskonferanse hvis formål skulle være å bringe lederne av alle misjonsselskaper på Europas kontinent i nærmere kontakt og samarbeid. Tanken vant tilslutning, og den kjente hollandske misjonsvitenskapsmann, dr. Kraemer, ble anmodet om å ta initiativet til en sådan konferanse når tidspunktet måtte være inne.

Kontinentale misjonskonferanser har allerede en historie bak seg. Før første verdenskrig hadde det hvert 4. år vært holdt kontinentale misjonskonferanser i Bremen i Tyskland. Denne misjonskonferansen var et foredrags- og diskusjonsmøte, men hadde som sådan meget stor betydning som sted for meningsutveksling mellom de betydelige misjonsledere og teoretikere Europas fastland dengang eide. Allerede i Baarn ble det nevnt at denne kontinentale misjonskonferanse burde omlegges derhen at man i fellesskap behandlet de praktiske problemer etterkrigstiden brakte alle misjonsselskaper, og la diskusjonen munne ut i resolusjoner som skulle danne veiledning for misjonsarbeidet ute og hjemme, og dessuten ta initiativ til felles behandling og løsning av praktiske problemer og oppgaver.

Det skulle gå litt over 4 år før tanken fra Baarn ble satt ut i livet. Tiden har vært sterkt beveget. Nye store problemer er dukket opp, og de eldre problemer har vært under forvandling og lite avklart.

Den 16.–20. oktober 1951 ble initiativet i Baarn til virkelighet gjennom Continental Missionary Consultation. Der møtte representanter fra følgende organisasjoner: Det evangeliske misjonsselskap i Paris, Det tysk-evangeliske misjonsråd, Det sveitsisk-evangeliske misjonsråd, Det protestantiske misjonsråd i Belgia, Det nederlandske misjonsråd, Dansk Missionsråd, Svenska Missionsrådet, Finska Missionsällskapet og Norsk Misjonsråd, tilsammen 41 representanter. Videre deltok dr. H. Kraemer, som var president for møtet, dr. Hoekendijk, som var møtets sekretær, frøken M. Arnold, hjelpe-sekretær for Hoekendijk, pastor Harry Daniels fra India, representant for den kristelige verdensstudenterbevegelse, Theo Sorg fra Tyskland, representant for den kristelige verdensungdomskommissjon, samt professor Michel fra Tübingen, som holdt bibeltimer hver formiddag.

Rådsmøtet ble åpnet tirsdag 16. oktober om kvelden, med en kort hilsen av professor Kraemer. Deretter presenterte hver enkelt av deltakerne seg ved ganske kort å nevne navn, stilling og historisk religiøs bakgrunn.

De 4 følgende dager ble vidd til bibeltimer, foredrag med diskusjon, komitemøter og til slutt behandling i fellesmøter av forslag

og resolusjoner fra gruppemøtene. Møtet kunne avslutte sine forhandlinger til aftenmaten lørdag 20. oktober.

Som nevnt ble bibeltimene holdt av professor O. Michel fra Tübingen. I ca. 3 kvarter hver formiddag gjennomgikk han 14. og 15. kapitel i Romerbrevet. Det var en ren opplevelse å følge hans fortolkning av innholdet i disse kapitler på bakgrunn av forholdene i menigheten i Rom. Bibeltimene var trosstyrkende og ga stoff til belysning av vår samtids spenning innenfor menighetene og kirkene og den rette kristne vurdering og holdning overfor disse. Etter hver bibeltime fulgte en kort samtale hvor det var høve til å stille spørsmål, imøtegå det som var sagt eller fremsette avvikende oppfatninger. Bibeltimene var selvprøvende, alvorlige og teksttro. De ga ikke høve til motsigelse eller konstatering av divergerende synsmåter.

På programmet var satt opp syv foredrag: Forholdet Øst–Vest og det kristne misjonsarbeidet i dag (H. Kraemer), Misjonen i en tid da dørene stenges (Erik W. Nielsen), Kirken i misjonstenkningen (J. C. Hoekendijk), Våre misjonsanakronismer (H. Witschi), De unge kirkene i sitt sosiale miljø (G. Vicedom), Fire år etter Whitby (S. C. van Randwijck) og Misjon og ekumenikk (W. Freytag).

Hver enkelt taler hadde rike og omfattende erfaringer. Flere av dem hadde ved selvsyn på misjonsfeltene hatt høve til å studere problemene på nært hold. To av dem, Kraemer og Randwijck, har i en årrekke oppholdt seg på misjonsfeltet og levd seg inn i forhold og problemer. Alle hadde evne til oversyn og sunn kritikk. Foredrag og diskusjon var sterkt stimulerende.

Da rådsmøtet uttalte avgjort ønske om at foredragene måtte bli trykt, og ledelsen håpet at dette ville la seg gjøre, vises til disse foredrag. Nedenfor gis en kort oversikt over forhold og problemer i verdensmisjonen i dag, basert overveiende på notater gjort under møtet, men delvis også på erfaringer ad annen vei. Hertil er knyttet personlige refleksjoner.

I

Det første og viktigste emnet behandlet spørsmålet om hvilken innflytelse de siste forandringer mellom Øst og Vest har på misjonsarbeidets grunnsetninger. Som vi måtte vente det av en så allsidig,

kunnskapsrik og klarttenkende mann som dr. Kraemer, var foredraget rikt og stimulerende. Ved forholdet mellom Øst og Vest tenker man i Europa og Amerika i alminnelighet på forholdet mellom de demokratiske samfunn i Vest-Europa og Amerika på den ene side og de folkedemokratiske samfunn i Øst-Europa og Øst-Asia på den annen side. Fremst i bevisstheten står da den politiske motsetning. For den kristne kirkes hedningemisjon har dette ganske visst også betydning. Men her kommer også andre forhold i betraktning. Blant disse er særlig å nevne den sosiale, økonomiske og kulturelle fortid i Vesten på den ene side og i Østen på den annen side. For Østens vedkommende betyr forvandlingen og uroen som følger med overgangen til en ny tidsalder overmåte meget. Et fremtredende trekk er rasenes voksende selvbevissthet som aktualiseres i de enkelte folks selvstendighetsbevegelse. Østen er i ferd med å få en sterk nasjonalistbevegelse. Disse forhold ble mer eller mindre berørt i alle de følgende foredrag. Det var uunngåelig.

Dr. Kraemer kunne bygge på førstehåndsintrykk gjennom en reise i Østen i det første halvår av 1951. Han fikk herunder et sterkt inntrykk av at det forelå noe ufullendt i alle ting. Derfor var det heller ikke mulig for ham, like så litt som for noen annen, å kunne si hvilken retning utviklingen ville ta, og hvilke følger den ville få for misjonen og kirken. Men det står iallfall fast at misjonen har en kort frist til å be og arbeide. Vi må være forberedt på å gjøre innsats uten forbehold. Vi befinner oss midt i overgangen fra en historisk epoke og til en ny. Den som står ved sin avslutning, har vært storslagen og dramatisk. Den nye epoke befinner seg i en dunkel tilblivelse. Vi som representerer de gamle kirker og deres misjon, blir i vår bedømmelse litt for intellektuelle og er prinsipielt innstilt. Men vi bør være beredt til en radikal omlegging i vår praktiske handling i misjonsarbeidet. Herunder må vi søke å frigjøre oss fra den historiske arv i Vesten i form av nasjonale, kulturelle og kirkelige forhold hittil. Vi må bevisst søke tilbake til kirkens apostoliske forpliktelse til å forkynne budskapet for all verden.

Ganske kort nevnte dr. Kraemer at den moderne misjonsvirksomhet hittil har vært en tid for verdensomspennende forkynnelse av

det kristne budskap. Men det er også i denne tid at Vesten har vært fører for hele verden. Det kan ikke nektes at det har vært en viss forbindelse mellom verdensmisjonen på den ene side og Vestens førerskap på den annen side. Denne forbindelse har i mange henseender vært uheldig. For den nye epoke verden er i ferd med å tre inn i, er det for misjonen nødvendig å frigjøre seg fra forbindelsen med Vestens førerskap. Men dette er i praksis vanskeligere enn det er å si.

Ganske kort nevnte dr. Kraemer også noen fremtredende trekk mellom misjonen og Vest-Europas ekspansjon i verden. Den koloniale ekspansjon gikk i den katolske misjonspraksis og -teori sammen med utbredelse av kristendommen. De ikke-kristne folkeslag skulle ifølge Guds vilje omvendes gjennom ytre crobring og underkastelse. Religion og politikk hører her sammen. Også i protestantisk misjon gjorde noe av det samme syn seg gjeldende, dog uten å grunnlegge samvirket på Guds befaling. I den nyere tid er det i protestantisk misjon gitt en noe annen motivering for forholdet mellom misjon og kulturvirke. Det er hensynet til Vestens «overlegenhet» på alle områder. Det er en felles oppgave å gjøre de andre raser delaktig i denne overlegenhet, løfte dem opp til Vestens nivå. Innenfor alle fargede folk oppsto det i denne tid en intelligensklasse derved at de hadde tilegnet seg kunnskaper fra Vesten, formidlet dels gjennom misjonen og dels gjennom politiske organer. Denne intelligensklasse har ikke rot i en bestemt jordbunn. I kolonilandene har denne klasse anvendt den utenlandske makt til å fremme sin egen maktstilling. Men det er også denne klasse som særlig har fremmet nasjonalismen og opposisjonen mot Vesten.

Misjonen har ganske visst arbeidet ut fra sine motiver — å bringe det kristne budskap til alle folk. Men også i dens virke kom fram motivet å «løfte opp de laverestående». Målet for misjonen ble definert som den selvstendige kirke. Den definisjon skyldtes ikke utelukkende men og i høy grad bevisstheten om at de gamle kirker er myndige, de unge umyndige. Man har sett på kirken for meget som en institusjon og spurt etter hvorvidt den kunne makte sine oppgaver. Misjonen fremmet selvstendigjørelsen enda man ofte mente at kirken ikke var «moden» dertil. Dypere sett hang dette

sammen med at man alt for lite tok i betraktning at kirken hører Jesus Kristus til og står foran ham som sin herre ved den Hellige Ånds kraft. Derfor ble kirken behandlet som et organ skapt av misjonen og ikke som selvstendig i kraft av samfunn med Jesus Kristus.

Begrepet «selvstendig kirke» hører ikke organisk hjemme i selve kirkebegrepet. Det har sin opprinnelse i kolonialsynet, dvs. de forhold som hører med i kolonialpolitikk og det sentrale problem som her reiser seg. Kirken er en levende organisme som vokser i kjærlighet og tro under ledelse av sitt hode Jesus Kristus.

Nasjonalismen, særlig i Det fjerne østen, reiser anklage mot Vesten for «imperialisme». Denne anklage er i enkelthetene ofte feil, men det må erkjennes at den peker på meget berettiget. Disse folk kjenner Vestens hegemoni — også da når det ikke er tale om politisk herredømme — som fornedrelse og skam. For dette syn fremtrer misjonen som partner i Vestens hegemoni. Den er utgått fra det samme Vesten og forkynner en ny religion der som sådan fortrenger de gamle.

Her må den kristne kirke og misjon besinne seg. Vi må erkjenne at misjonsarbeidet har også vært utført som om det gjaldt utbredelse og erobring. Med de nye forhold og nyorienteringen i Østen blir misjonen kalt til å besinne seg på hva Jesu Kristi oppdrag egentlig er. Vi må være klar over at Asia ikke er et appendiks til den vestlige verden. Det vil være seg selv i enhver henseende. Det er imidlertid i dag vanskelig å bestemme Asias egentlige art. Den er skjult, fordi Asia er trukket inn i Vestens livsrytme. Derved er det oppstått uorden og uklarhet. Asia står overfor oppgaven å skaffe orden i sine forhold. Herunder trenger det gamle Asia seg fram, men det skjer på en dunkel måte. Det leter etter klarhet og retningslinjer. Disse ligger ikke klart i dagen. Den store fare er at massen av de unge blir grepet av resignasjon. Det er disse som framfor alt søker nyorientering og ordning av de forvirrede forhold.

Et fremtredende trekk i situasjonen er at de gamle religioner opplever en ytre fornyelse. I selvhevdelsen griper Asia tilbake til sin religion for der å finne sement til det nye samfunnsbygg. Men de gamle religioner makter ikke oppgaven. De har intet bidrag til

den nye tid. Dette fører til at usikkerheten og materialismen vinner terreng. Asia har fått nye horisonter og nye oppgaver uten å eie grunnvollen for arbeidet. Derfor gripes særlig de unge av fanatisme, nasjonalisme og kommunisme.

Alt dette bæres fram av den innbitte beslutning at Vestens herredømme skal det være slutt med. Men resultatet er at det for tiden rår den største labilitet.

For kirkene og misjonen er spørsmålet: Hva kan vi gjøre?

Intet å gjøre er døden for dem.

Enkelte kristelige grunnsetninger er uoppgevelige. Misjonen må være ekte kirkelig. Dette betyr at dens arbeid må foregå ut fra kirken og for kirken. Kirken er sentrum i misjonsarbeidet. Her har den det kristelige fellesskap. Misjonen må arbeide ekumenisk. Dette betyr ikke konfesjonell indifferensisme, men konfesjonell distans båret av bevisstheten om fellesskap i Jesus Kristus. Dette er kirkens opprinnelige katolske art (den *alminnelige* kirke). Kirkens selvstendighet er et åndelig problem, ikke et organisatorisk og finansielt. Lever kirken i Jesus Kristus, har den den selvstendighet den skal ha og finner da sin organisasjonsform og makt, sin økonomi. Videre må arbeidet løses fra misjonsstasjonen, dvs. det må være organisk knyttet sammen med det kirkelige liv. Det institusjonelle apparat må i sin helhet forandres. Misjonsarbeidet må stå midt inne i folkets liv og folkets nød. Den teologiske utdanning i kirkene må høynes. Misjonen må gjennomtenke påny spørsmålet om misjonærtypen, og dermed også misjonærutdannelsen. Også misjonærhustruen må få utdanning der ruster henne for den oppgave hun organisk får.

Misjonen må ha det verdensomfattende oversyn. Misjonæren må tenke og handle som verdensmisjonær. De unge kirker må forberedes på å bli lidende kirker. Her er en side som det ikke har vært tilstrekkelig aktet på.

Vårt arbeid må bæres og gjennomstrømmes av troen på den Hellige Ånds virke i arbeidet.

Av deltakere i møtet ble det fremholdt at det var meget vanskelig i Østen å forstå forskjellen mellom Vestens imperialisme og misjonen. Det er et meget vanskelig problem misjonen står overfor når den skal søke å klarlegge dette.

II

Et fremtredende særpreg i tidssituasjonen i dag, sammenlignet med den situasjon som tidligere forelå for misjonsarbeidet, er at enkelte land – f.eks. China – er lukket for misjonen, og andre er i ferd med å lukkes. Hvor kommunismen vinner herredømme, blir dørene lukket for misjonen. Der er andre land – f.eks. Afganistan – som i praksis er lukket. Egentlig er disse land uvillig stemt overfor § 13 i «Human Rights». Vi regner ikke med at kommunismen skal få herredømme over hele Asia, men må erkjenne muligheten for at så kan skje. I Afrika foreligger mulighet for forandring for misjonen. De økonomiske forhold er overalt det store problem. Nasjonalismens framvekst er en annen betydningsfull faktor.

Alt det som her er nevnt, er utslag av grunnsetninger. Disse utslag har hatt sin historiske forberedelse. F.eks. kommunismen er i China ikke årsaken til vanskene, men svaret på problemer China lenge har kjempet med.

Vår misjonsstrategi og våre misjonsmetoder må derfor nødvendigvis tas under overveieelse. Det betydningsfulle i misjonsarbeidet er ikke strategi men teologi. På ny må vi spørre: Hva er misjon? Hvorfor driver vi misjon? Dette er vårt hovedproblem. Hermed står og faller misjonen. Det som trenges i dag, er en dypere forståelse av evangeliet. Dets kraft er det bestemmende både i misjonen og i kirken. I de land som er lukket for misjonen, er kirken blitt midtpunktet. Evangeliets framtid avhenger av denne. Kirkens oppgave er å vitne ved sin eksistens. I dag må vi erkjenne at vi har ikke helt lagt an på å grunnlegge kirken. Misjonen har hatt for meget plass.

Av disse prinsipielle betraktninger trakk så E. W. Nielsen en del praktiske konsekvenser. Om dette spørsmål uttalte han seg meget forbeholdent. Han hadde mistet tilliten til strategi. Først ble nevnt den teologiske utdanning. I teorien plasseres denne øverst, men i økonomien kommer den nederst. Det anvendes for lite penger til den teologiske utdanning. Det er teologiens art det kommer an på, fordi teologien er betydningsfullt vitnesbyrd om Jesus Kristus. Vi må være engasjert i all slags utdanning, til og med av legmenn. Disse må få bibelskoleundervisning hvor den rette teologi læres.

Situasjonen undergår forvandling. Vi gjør alltid feil. Det er uunn-gåelig. Vi må ikke søke for enhver pris å unngå feil. Det er vitnes-byrdet som er det fundamentale i alt misjonsarbeid i vårt institu-sjonsapparat. Det er blitt sagt at misjonæren er villig til å lide personlig og til å dø for sin institusjon. Denne kritikk er berettiget for så vidt den peker på feilen i vårt arbeid hittil.

Vi må be for kirken i de lukkede land at den må få Åndens kraft til å vitne.

Det ble videre klarlagt, at betydningen av teologisk utdanning ikke betyr at man går inn for utelukkende hva man i Europa og Amerika forstår ved teologisk utdanning. Ved teologi må meget mere forstås læren om den levende Kristus og det vitnesbyrd om Kristus som denne lære avføder.

De unge kirker krever sosial og finansiell hjelp for sine institu-sjoner. Her oppstår lett kollisjon mellom de eldre og de yngre kirker. Det ble understreket at det er stor fare forbundet med kravet om «rethinking». Man kan komme til å oppgi noe blivende og vesentlig. Men problemet med institusjonene må gjennomtenkes påny.

III

I foredrag og diskusjon ble behandlet spørsmålet om hvilken plass kirken har i misjonsteologien. I misjonen er kirken i de siste årene kommet i midtpunktet. Den beskjeftiger alltid mer teologien. Det ble understreket at den ekklesiologiske interesse hører hjemme i epigontidsalderen. I grunnleggelsestiden er det kristologien (læren og budskapet om Jesus Kristus) som står i sentrum.

Når det gjelder kirken kan man skjelve mellom tre grunnsyn i misjonsteologien hittil: 1) Det kirkelige liv og ordningen som fore-kommer i hjemlandet, overføres til misjonsmarken, 2) den nasjonale Kirke som er sprunget fram av folkets egenart og har fått sitt preg av denne, 3) kirken er den hellige alminnelige, den har sitt særpreg, sin livsstil uansett blant hvilket folk den forefinnes.

Forholdet mellom kirke og misjon har ofte vært forstått derhen at kirken betyr misjonens opphør. De to kan ikke stå side om side. I dag hevdes det at misjonens tilbaketog i China skyldes at kirken ikke var tilstrekkelig utviklet. Imidlertid må man være klar over

at når det legges mest vekt på kirken som kirke, tenker man på en laget kirke, på det institusjonelle.

Den retning som talte om en nasjonal kirke, betonte at det ikke kan skje overføring av hjemmekirken. Kirken måtte vokse opp innenfor det enkelte folk og virke inn på omverdenen. Man talte om «das Jahrhundert der nationalen Kirche» som om dette var det mest forhåpningsfulle trekk og ga løfte om framtid. I tiden mellom de to verdenskriger var det strid om betydningen av den nasjonale kirke. Herunder ble det forutsatt som en selvfølge at den nasjonale kirke skulle bety omdannelse av nasjonen. Imidlertid regnet man ikke med nasjonalismen som en åndsmakt der kunne bli kirkens motstander.

I dag tales det om ekumenisk verdenskirke. Dette slagord gjør krav på å være det veiledende. Det er imidlertid blitt sagt at om ekumenisk verdenskirke taler man når man trenger oppmuntring. Dessuten blir ordet og saken koinonia (samfunn) utspilt mot den enkelte kirke.

Vi kan ikke velge ut en av disse tre grunnsetninger. Vi må se dem sammen og i denne samskuen behandle spørsmålet. Misjonsteologien befinner seg i en tilstand av usikkerhet. Vårt arbeid har foregått i en verden som var betydelig annerledes enn den som er i dag. Vi må påny søke å komme til klarhet over hva evangeliet er, hva kirke er og hva ekumenikk er.

Kjernen i Det nye testamente — Guds kjærlighet til verden som historisk kjensgjerning i Jesus Kristus — må også være det sentrale i vår teologi, vårt vitnesbyrd. Angående kirken anvendte Hoekendijk et uttrykk som senere møtte innvending. Kirken *er* ikke, men kirken *foregår*. Den befinner seg i handlingen («*in actu* er kirke»). Den er hverken den første eller den siste størrelse. Kirken er *in actu* i samme grad som den har del i apostolatet. Apostolatet er vitnesbyrd om Jesus Kristus.

(Det er å merke at hermed innføres et nytt ord som skal erstatte ordet misjon. Det siste ord har unektelig fått betydning av det institusjonelle og den ytre aktivitet. Ved å anvende «apostolat» vil man få fram det guddommelige oppdrag Jesus Kristus har gitt sine venner. Dette siste er det annet og kanskje viktigste motiv for navnebyttet.)

I denne sammenheng ble det fremholdt at vi ikke skal være bange om vi ikke har en lære om kirken (ekkesiologi). Avgjørende er at kirken har del i apostolatet. Herfra må det komme en ny forståelse og ny tale om kirken, enten denne er ung eller gammel av år.

Ut over kirken ser vi så framover mot verdens ende da kirkens Herre gjennomfører sin makt over alt. Vi hører profetiske ord. «Dine øyne skal se Herrens herlighet.»

I samtalen ble det fremholdt at vi må holde fast ved Det nye testamentes budskap om kirken som Jesu Kristi legeme. Dette er der, og er et levende, virksomt organ for kirkens Herre. Men dette fører videre til at det avgjørende er den rette lære og det rette budskap om Kristus (kristologi). «Hvor Kristus er, der er kirken.»

IV

Spørsmålet om forholdet mellom kirke og folk er i dag høyst aktuelt på misjonsmarkene, fordi nasjonalismen går som en stigende flodbølge i de fargete folks verden. Vi har ingen ferdig teologisk norm for dette forhold. Vi må til enhver tid få den fra Gud. Vi må innstille oss på orientering ut fra det bibelske budskap og dets tale om mennesket og dets ordninger. Samfunns- og livsforhold i Vesten er annerledes enn i de unge kirker. Vi må holde oss klart for øye at det ikke alltid er så at det teoretisk riktige også er det mest formålstjenlige i praksis. Gud er alltid den suverene herre over folkeverdenen og over sin kirke. Vi må holde oss dette klart for øye når vi taler om historiens pendelslag.

Det er klart ut fra Det nye testamente at kirken må ha en form, men de ytre former veksler. Samfunn med Jesus Kristus uten samfunn med andre troende mennesker, er en umulighet. Dette samfunn er umulig uten former. Men kirkens — resp. menighetens — oppgave er ikke av sosiologisk art, men av religiøs. Enda det forholder seg så at den religiøse oppgave skaper samfunn og samfunnsaktivitet (sosiologi). Vi må heller ikke se noen motsetning mellom individuell omvendelse og gruppeomvendelse. Ifølge Det nye testamente er gudsåpenbaringen fellesskap mellom den gamle og den nye paks folk, samtidig med at forskjellen mellom disse to er meget stor. Fellesskap og forskjell preger kirkens liv overalt og til alle tider.

De unge kirker lever ikke i et lufttomt rom, men midt inne i et menneskesamfunn med sin lange historie og sitt særpreg. I dette område er kirken vitne om Guds barmhjertighet, både ved sitt liv og sitt vitnesbyrd. De unge kirker lever hver i en stor familie som de hører organisk til. Gud skaper ikke nye historiske og samfunnsmessige omgivelser for de unge kirker, men gir disse kirker en særegen plass innenfor miljøet. Her fylles kirken av Kristi ånd som på den måte trenger inn i miljøet. Det vil alltid være fare for at grensen mellom folket og menigheten forsvinner. Det har vi tilstrekkelig erfaring for fra Europa og Amerika. Da står menigheten i fare for å miste den særart som skapte menigheten og ga den sin oppgave. Da oppsto et religionssamfunn i stedet for kirke.

Blant de fargete folk, især i Østen, har nasjonalismen lett for å trenge inn og bli den bestemmende faktor i deres selvstendighetsbevegelse. Folket blir satt som nummer en og dernest kommer religionen. Menighetens oppgave skal være å tjene folket, dvs. den nasjonale bevegelse. Det fjerne østen har fra de siste år flere eksempler på at denne fare er blitt virkelighet. Menigheten (kirken) har ligget under for nasjonalismens ideologiske trykk og mistet forståelsen av sin dyptliggende organiske enhet med hele Jesu Kristi kirke. Dette kommer til uttrykk både i propagandaen for folkelig selvstendighet og i avvísningen av samfunn med utenlandske kirker og arbeidsoppgaver for misjonærer.

Faren for menigheten blir så meget større fordi det samfunnsrom hvori den befinner seg, er gjennomtrengt og preget av den gamle religion. Her er grunnproblemet, fordi her står Jesu Kristi herredømme i menigheten for alvor i fare. Menigheten har ikke av sin herre fått et bestemt sosialt program, hverken Vestens eller noe annet. De sosiale misforhold som forekommer i alle folk, må av menigheten overvinnnes innenfra gjennom utøvelsen av kjærlighetens tjeneste for samfunnet i aktivt virke. Her står menigheten i de fargete folk overfor et brennende sosialt problem. De sosiale forhold i Vesten fremstiller seg som idealer like meget for hedninger som for kristne. Å virkeliggjøre disse idealer betraktes som den viktigste oppgave. Idealene fra Vesten er farligere for menigheten enn den gamle samfunnsordning. Vestens kultur og kristendommen blir identifisert, og likeså sivilisasjon og kirke.

I den sterke brytning som således oppstår, kommer den unge kirke i ildlinjen. Denne blir den store prøve. Det må erkjennes at misjonen ikke har tilstrekkelig lært de unge kirker at de må inn i lidelsen. Dette er den største unnlatesynd i misjonen hittil. Vi bør rope til de unge kirker: Gå til Pella! (jfr. ropet til de kristne da Jerusalem ble beleiret). Misjonsarbeidet forblir alltid utidsmessig. Likeså kirkens liv og virke. De kan ikke innrette seg etter den til enhver tid rådende tidsånd. Misjon og kirke må alltid forkynne omvendelse. Dette er det grunnleggende i deres kallsgjerning. Det er ganske visst av betydning å utdanne teologer, men hva de unge kirker trenger, er åndelig kristne førere. Å finne disse og dyktiggjøre dem for deres viktige og vanskelige oppgave, er misjonens og kirkens viktigste oppgave.

V

Sommeren 1947 holdtes i Whitby i Canada en engere verdensmisjonskonferanse. Misjonsledere fra hele verden møttes for første gang etter den skilsmisse den annen verdenskrig brakte. Ni år var også gått siden Tambaram. Verdenskrigen hadde brakt betydelige forandringer for hele verden og på praktisk talt alle områder av menneskelivet. Whitby forsøkte på mange måter å dra konsekvensene for framtiden av de inntrufne forandringer.

Det er gått bare fire år siden konferansen i Whitby, men verden har også i disse år opplevd store forandringer. Ser vi tilbake til Whitby i lys av de siste fire års erfaringer, blir spørsmålet om konklusjonene i Whitby har holdt stikk. Grev van Randwijck mente at Whitby hadde vært for optimistisk når det gjaldt fellesskap mellom de eldre og yngre kirker. Man hadde regnet med at i misjonsområder utenfor islamsk, romersk-katolsk og kommunistisk område ville det være normale forhold. Man visste nok om nasjonalistbevegelsen blant de fargete folk. Det er tydelig uttalt. Men man regnet ikke da med de store vansker denne kunne komme til å berede samarbeidet mellom de eldre og de yngre kirker. Utvilsomt hang dette sammen med den sympati misjonens kvinner og menn ut fra sitt kristne grunnsyn har overfor den nasjonale selvstendighetsbevegelse. Ut fra denne sympatiske innstilling håpet man på at den nasjonale

frihetsbevegelse ville bli til fordel for kirken og misjonen. Men tiden baketter har vist at nasjonalbevegelsen like meget kan føre til avstand mellom de gamle og unge kirker. Indonesia er det mest fremtredende eksempel. Offisielt ønsker man religionsfrihet. Det er uanstendig å tale annerledes. Men utviklingen har i praksis ført til andre resultater. Motstanden mot den tidligere kolonimakten – Holland – førte til en sterk betoning av alt nasjonalt. Kirkens ledere inntok det standpunkt at de misjonærer som var der, burde reise vekk, og man ønsket ikke misjonærer – iallfall ikke fra Holland. Indonesia er ikke alene om den erfaring at nasjonalismen kan hindre samarbeid mellom de eldre og yngre kirker i Whitbys ånd.

Også den gamle religion kan komme til å gå sammen med nasjonalistbevegelsen og legge totalitære tendenser til grunn for staten. Staten og den gamle religion blir betraktet som en enhet, en helhet som omfatter hele folket. Resultatet er at kirken undertrykkes og forbindelse med de gamle kirker blir i særlig grad ille sett. Denne tendens er særlig sterk i områder hvor islam er den dominerende religion. En grunnsetning i islam i dag er at stat og religionssamfunn utgjør fullkommen helhet og enhet. Tilhengere av en annen religion (når denne religion er klart uttalt) er noe utålelig i statssamfunnet.

Kort sagt – den nye nasjonalisme er vesentlig det gamle.

Videre står man i dag overfor den kjensgjerning, at Østens folk er tilbøyelig til å betrakte kristendommen som en bestemt art kultur, som trer ved siden av og i konkurranse med islamsk og buddhistisk kultur osv. Kirken på sin side må forkynne og leve i den sannhet at kristendommen betyr at det treffes avgjørelse for individ og samfunn.

I Whitby ble det uttalt at de unge kirker ønsket samarbeid med misjonen og misjonærene. Det praktiske forhold i dag er ofte betydelig annerledes. Feilen var at man ikke var oppmerksom på at nasjonalismen blir hovedsaken, og at de unge kirker ikke besitter tilstrekkelig klarhet over kristendommens egenart, og at tilhørighet til Jesu Kristi samfunn er det viktigste av alt. De unge kirker lider under mangel av teologisk vel utdannede ledere, som kan stå fast på sannhetens grunn og lede kirken til å innta den rette holdning. Grundig innføring i Bibelens innhold og klar forståelse av hva kirke og kristendom er, er i høyeste grad nødvendig for lederne av

de unge kirker. Tallet på misjonærer må reduseres til fordel for vel utdannede ledere i den unge kirke. Dette er en revolusjonerende tanke som er vanskelig å forstå for hjemmemenigheten, som er tilbøyelig til å mene at et stort antall misjonærer er det vesentlige.

De fire år etter Whitby har brakt for dagen meget nytt på misjonsmarkene. Likesom dette har ført oss inn i nye overveielser, må vi også være beredt på i fremtiden å gå inn i nye overveielser på grunnlag av nye erfaringer.

VI

Alle foredrag ytte hver på sin måte bidrag til spørsmålet om anakronismer i vår misjonspraksis. Det var tilfelle også med van Randwijck, som i tid kom etter misjonsinspektør Witschi. Her skal summarisk nevnes de momenter som i dag hører fortiden til og derfor står under debatt, og i framtiden sannsynligvis må enten oppgis eller undergå vesentlig forandring.

Hittil har misjon og misjonærer stort sett inntatt lederstillingen i forholdet til de unge kirker og deres arbeidere. Misjonærene har, som gasserne uttrykker det, vært «far og mor». På dette område synes det uunngåelig nødvendig at forholdet må bli annerledes. Selvstendighetsbevegelsen gjør seg sterkt gjeldende innenfor en rekke av de unge kirker og merkes mer eller mindre i alle. Disse kirkers syn på misjon og misjonærer varierer innbyrdes meget sterkt. Flere kirker i Det fjerne østen krever at misjon og misjonærer, samt penge-midler gjennom misjonen, skal gå helt inn i de unge kirker. Andre kirker stiller ikke så vidtgående krav. Vi kan ikke regne med at vi her har å gjøre med en forbigående stemningsbevegelse. Saken har dypest sett sitt utspring i kirkens egenart, således som denne er klarlagt i Det nye testamente.

Det er også temmelig sikkert at det syn må revideres, at de unge menigheter og kirker på misjonsmarken til å begynne med er «umyndige» og gradvis må føres framover mot «myndighet». Dette syn kan ikke sies å stemme overens med Det nye testaments forståelse av kirken, menigheten. Synet hører meget mer hjemme i kolonial- og kulturpolitikken. Og da særlig den sistnevnte. Vesten betrakter seg selv i besittelse av en høyere kultur, de andre kulturer er til-

bakeliggende, laverestående. Det berettigede i dette syn skal ikke her diskuteres. En kristen kirke står og faller med forholdet til sin himmelske herre, Jesus Kristus.

Vektige momenter i tidssituasjonen peker i retning av at alle institusjoner må løsgjøres fra å være misjonsarbeidets redskaper og til å komme i organisk forhold til kirken. At denne oppgave vil være meget vanskelig, er innlysende. Meget avhenger av de økonomiske forhold i vedkommende folk, og da egentlig i vedkommende kirke. Institusjonenes drift har hittil krevd uttelling som overstiger den unge kirkes evne. Enda mer gjelder dette reisingen av de nødvendige bygninger. Utvilsomt har her den kulturelle standard fra Vesten spilt inn. Særlig gjelder dette hospitalsbygninger og universitetsbygninger (China og andre land). Mellom den økonomiske standard for disse bygninger og det økonomiske nivå i vedkommende folk og kirke har spranget vært stort og er fremdeles merkbart. Men ikke bare den økonomiske side kommer i betraktning. Institusjoner som hospitaler og høyere utdannelseanstalter er etter sin art preget av Vestens kultur. Disse institusjoner har ofte, uten at det har vært tilsiktet fra misjonens side, mer vært organer for Vestens kulturpropaganda enn for misjonsoppdragelse og undervisning av de unge kirker i evangeliet. Den skade som her allerede er skjedd, har sin mest markante frukt i intelligensklassen blant de fargete folk, en klasse som i atskillig utstrekning er oppstått også gjennom misjonsinstitusjonene.

Men her kommer vi så til det meget vanskelige spørsmål om kristelig oppdragelse og utdanning gjennom skolene fra de første barneskoler til universitetet. Her er det utvilsomt at Vestens kultur har vært mest virksom blant de fargete folk. Den oppgaven misjonen og de unge kirker her står overfor, er en av de sværeste og vanskeligste. Institusjonene må fylles av kirkens eget trosliv og dannes etter dette. Men samtidig strekker de fargete folkeslag seg begjærlig ut nettopp etter resultatene av Vestens kultur, NB når det gjelder kunnskap, teknikk og vitenskap som middel til frigjørelse og likestilling med den hvite mann.

Misjonens syn på den nasjonale bevegelse i de fargete folkeslag synes også å måtte underkastes revisjon. Ut fra Bibelens grunnset-

ninger om alle menneskers likhet for Gud og likestilling innbyrdes, må misjonen se med forståelse og velvilje på den nasjonale bevegelse. Det har den også gjort. Men det er i de siste år blitt helt klart at nasjonalismen ikke bare vender seg mot misjonen i det ytre, den søker også livskrefter i den gamle religion og de gamle moralske forhold, og dermed vender den seg også mot den unge kirke innenfor sitt eget folk og vil søke den fjernet både med vold og med åndelig press og med overbevisning.

Betydningsfulle momenter taler for at utdanning av ledere i de unge kirker må få prioritet. Under konferansen ble det ikke foretatt en klar definisjon av hva det forstås med teologisk utdanning. De fleste uttalelser falt imidlertid i en slik sammenheng og hadde en sådan tendens, at det var klart at dermed må forstås en allsidig og grundig orientering i Bibelens innhold som Guds budskap der skaper kristen tro og kristent samfunn. Konsekvensen av dette må da bli at den teologiske utdanning må søkes frigjort for det innslag av filosofi og kultursyn som finnes i Vestens kirke og vesentlig har fulgt med inn i de unge kirker.

I det hele tatt var det i foredrag og diskusjon en klar tendens som kan samles i programmet: Tilbake til Bibelen! Bibelen alene!

VII

Den ekumeniske bevegelse har i årene etter siste krig vokst betydelig og er et av de markante trekk både for kirkene og for misjonen. Spørsmålet blir aktuelt på mange måter. Således også i forholdet mellom Kirkenes Verdensråd, opprettet i Amsterdam 1948, og Det internasjonale misjonsråd som kan føre sin eksistens tilbake til verdensmisjonskonferansen i Edinburgh 1910. Disse to organisasjoner er inkommensurable størrelser. Det er fra misjonærenes side også kommet til orde frykt for et altfor intimt samarbeid mellom disse to.

I Holland synes man å ha overvunnet sidestillingen av kirke og misjon. Den tidligere selvstendighet for misjonsarbeidet er forbi. Misjonsorganisasjonene er nylig ført inn i kirkens organisasjon. Dette skyldes ikke minst den omstendighet at de unge kirker avviste kontakten med misjonsselskapene, idet de ut fra likestillingskravet

ville ha direkte med den eldre kirke å gjøre. Forholdet mellom Kirkenes Verdensråd og Det internasjonale misjonsråd kan oppfattes derhen at det første ikke har noe med misjon å gjøre, bare med kirkene innbyrdes, og at det siste på sin side vesentlig hører fortiden til, det hørte hjemme i kolonialtiden og hadde sitt oppdrag ut fra tidsforholdene den gangen og for den tiden.

I behandlingen av spørsmålet om misjonens plass i forhold til kirken må misjonen forstås og defineres rett. Misjonen er det virke som gjennom forkynnelsen av det bibelske budskap er middel til å fremkalle tro.

I den mangfoldighet av kirker og misjoner som eksisterer, er det en Herre i mangfoldigheten. Her er enheten. Oppdeling i kirker (og misjonsselskaper) kan ikke forklares historisk, den har ikke sin organiske berettigelse, den hører med til menneskelige skrøpeligheter. Men når vi taler om enhet midt i mangfoldigheten, blir denne tale i motsetning til det vi selv er, vi kalles til bot. Og dog er der en Herre virksom i mangfoldigheten. Det vokser fram frukt av samme art — først og fremst derved at det eksisterer bekjennelse til Jesus Kristus som herre. De kristne er Herrens eiendom. Videre oppstår et samfunn som går ut over de grenser som ellers finnes i det menneskelige samfunn gjennom forskjeller med hensyn til rase, språk, kultur osv. Endelig oppstår det også overalt den grunnleggende vekst i troen. Den dåpsundervisning kirken overalt utfører, er av en annen art enn all annen undervisning. Kristenlivet er liv like til døden. Her er Kristus sentrum.

Denne frukt bekrefter kirkens enhet og dømmer våre forskjeller og vår mangfoldighet. Jesus Kristus er den skjulte enhet i alle kirker likesom Jesus Kristus er den kristnes skjulte liv (Kol. 3, 1—4).

Forkynnelsen av det ene evangelium viser kirkene og misjonene ut over deres mangfoldighet og splittelse. Også bevegelsen som sådan viser ut over de kirkelige grenseskjell. Misjon er forkynnelse for verden av det budskap som går ut over de konfesjonelle forskjeller. Forkynnelsen er forkynnelse av historiske begivenheter. Gjennom disse handler den ene Gud med mennesket. Virkelig forkynnelse er ikke mulig annerledes enn i vitnestilling. Kirken og dens forkynnere er således personlig engasjert av budskapet. Forkynnelsen

går ut på at noe nytt skal oppstå – nytt liv, ny tro, nytt samfunn. Den erfaring gjør den overalt hvor evangeliet forkynnes. Kirke og misjon har i sin forkynnelse ett mål: Den Herre som kommer.

Hvis disse grunnsetninger ikke i hovedsaken følges i misjonsarbeidet, blir misjonen propaganda, utbredelse.

Enheten i mangfoldigheten er altså den ene Herre og Frelser og troen på denne Frelser. Dette overser vi alt for lett når vi taler om kirken. Alt for ofte tenker vi på de mange kirker, dvs. de organiserte samfunn og deres forskjell med hensyn til forkynnelse og bekjennelse. Enheten i Jesus Kristus og i troen blir enten oversett eller trer i bakgrunnen. Med hensyn til misjonene tenker vi fortrinnsvis på misjonsselskapene. Vi burde tenke på oppdrag til å forkynne det ene budskap fra den ene Frelser. Tro og forkynnelse (troens samliv med ham) er det grunnleggende for den fullmakt kirken har til å forkynne budskapet.

I det hele tatt merket en under konferansen ikke noen tendens til å ville fremme den ytre kirkelige enhet og derav følgende ytre sammenslutning av kirke og misjon. Men det ble sterkt betont at kirkens enhet er i Jesus Kristus, i troens samliv med ham, og at misjon er det oppdrag Jesus Kristus har gitt sitt legeme – å forkynne frelsens budskap i utstrekning og tid inntil verdens ende.

Verdenssituasjonen i dag stiller misjonsarbeidet overalt overfor nye oppgaver og problemer. Disse problemer angår såvel det praktiske arbeid som misjonstankestillingen. Ferdige standpunkter og konklusjoner er umulige. Praktisk arbeid og praktisk tenkning må gå hånd i hånd og forsøke å finne løsninger på problemene.